

Landet havt frygtelig mange Exempler paa, hvorledes i en vis Periode mangfoldige Giere, baade større og mindre, men især en stor Mængde af de jydke Selveiere, maatte gaae fra deres Eiendomme, uagtet den Gjæld, de skyldte, i Forhold til det, man maatte betragte som Eiendommens sande Værdi, og med Hensyn til den Værdi, de ogsaa senere have erhvervet, var Noget, som overmaade let kunde udredes; men det var i det Dieblit ikke muligt at gjøre Udvei til Penge. Debitorerne procederede derfor og paadroge sig ved lange Processer en Forøgelse i deres Gjæld ved de paaløbne Renter og Omkostninger. Gaardene forfaldt imidlertid og blev af ringere Værd, saa at jeg troer, at Arvefæste under visse Omstændigheder kan være overmaade gavnligt. At Arvefæsteafgiften bestaaer i Korn, troer jeg ogsaa er Noget, der ligesaavel fra Bondens som fra den Afgiftsberettigedes Standpunkt er meget gavnligt. Det staaer nemlig altid i et lige Forhold til den Indtægt af Gaarden, ved hvis Hjælp han skal betale den. Han kan jo naturligtvis, dersom Kornet stiger i Værdi, være bedre tjent med Penge; men Korn kan ogsaa falde i Værdi, hvorpaa man har mange Exempler; men i ethvert Tilfælde kan Ingen, der kjober en Eiendom imod at betale en aarlig Afgift deraf, være trykket ved, at det er en Kornafgift, thi Priserne kunne gaae op og ned; men Productionen forøger sig, og den, der f. Ex. for en Række af 30 Aar siden har paataget sig at betale en aarlig Afgift af 5 Tønder Korn, vil nu have en mindre Andeel af det Korn, han producerer, at udrede, end der oprindeligt var bestemt, saa at for ham ere Vilkaarene meget gode. Jeg kan ikke undlade at tilføie, at jeg lægger særdeles megen Vægt paa den af den ærede anden Landsdøingsmand for første Kreds (Treschow) udsatte Sætning, at Bondestanden er meget mere udsat for at miste Eiendommene, at disse lettere kunne gaae over i Andres Hænder, derved, at den bliver fuldkommen Eiendom, end ved at de blive Arvefæste, og jeg deler aldeles hans Mening, at vor Bondestands Forhold ere saa lykkelige, at man maa ønske, at de ikke ved de Forandringer, man tilsigter i dem, maatte gaae tilbage.

Jøvrigt bemærkes, at jeg ingenlunde har meent, at man udelukkende skulde begunstige Overdragelsen til Arvefæste. Jeg mener, at man ogsaa maa tilstede Fideicomisgodsets Overdragelse til fuld Eiendom og uden nogen paa Eiendommen hvilende Afgift, naar Vedkommende foretræffe det; men det forekommer mig ogsaa, at, hvorledes man end vil tænke om Arvefæstets Gavnlighed i Forhold til fuld Eiendom, saa lettes jo dog Fæstets Forvandling til Eiendom derved, at man kan vælge imellem flere Former. Det kan være muligt, at vedkommende Lehnbesiddere eller Stamhuusbesiddere ikke vilde overlade det, naar det skulde være imod en Capital, som igjen kan forsvinde. Det kan ogsaa være, at Fæsteren ikke kan gjøre Udvei til at skaffe, og det vil vel meget hyppigere være Tilfældet, den Capital, der behøves til at kjoibe Eiendommen; saa kan han faae Arvefæste. Er derimod Forholdet saaledes, at den Ene vil overdrage og den Anden vil og kan erhverve fri Eiendom, saa staaer det dem jo aabent, saa at jeg ikke seer, at der fra noget Synspunkt kan være Noget imod, at man tilsteder ligesaavel Overgangen til Arvefæste som til fri Eiendom, og at Afgang dertil ligesaa vel gives umiddelbart ved Løven, som Afgang til at overdrage til fuldkommen Eiendom. Med Hensyn til de Grunde, der have været for, at Arvefæste og Selveieendom i den senere Tid have havt saa liden Fremgang, maa jeg henholde mig til, hvad jeg tidligere har udtalt, og hvad der ogsaa idag er gjentaaget af den tidnævnte ærede Landsdøingsmand, og jeg skal kun tilføie, at det ikke blot er fra 1848, at der er opstaaet saadanne Tanker hos Bondestanden, som have gjort den uvillig til at modtage Arvefæste, men at dette allereede har begyndt tidligere, men at det har faaet forøget Styrke. Foruden af, hvad der fra saa mange andre Sider er bemærket, fremlyser dette ogsaa af den Fortegnelse, som er givet fra det statistiske Bureau over Sagens Fremgang her. Deraf seer man, at det Meste af hvad der i de sidste Aar er overdraget til Arvefæste, det er overdraget lige i Begyndelsen efterat de vedkommende Bevillinger ere erhvervede. Da Grevskabet Knuthenborg i Aaret 1845 erhvervede Bevilling til at bortarvefæste, saa blev